

Sveikiname Valstybės dienos progą!

Valstybės pamatas – žmonių vienybė, tautiškų tradicijų laikymasis, istorinės atminties puoselejimas bei saugojimas. Lietuvos piliečių bendras kurti tokią Valstybę, kurioje būtų gera ir saugu gyventi.

Branginkime ir saugokime tai, ką šiandien turime – savo šeimą, namus, savo buvusių politinių kalinių ir tremtinių bendruomenę, valstybę Lietuvą.

Kartu visam pasauliui giedant „Tautišką giesmę“, prisiminimkime tuos, kurie kūrė bei gynė mūsų Valstybę ir paaukojo savo gyvybę už jos laisvę. Telydi mus santarvė, susitelkimas ir taika.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Šaknys tvirtos – Lietuvos gyvybės medis stiprus

Šiaulių Dainų progimnazija atsiliepė į Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusiskaitimams Lietuvoje įvertinti kvietimą ir entuziastingai įsiliojo į pirmųjų trėmimų 81-ujų metinių minėjimų bangą, kad atmintų 1941 metų kraupų birželio 14 dienos siaubą, kai per vieną savaitę iš Lietuvos buvo ištremta apie 17 500 žmonių.

LPKTS Šiaulių filialo nariai su gimnazistais

Birželio 13 dieną mokiniai kartu su menininke, technologijų mokytoja metodininkė Sandra Motuzaite-Juriene gamino buvusiems tremtiniam ramunių žiedus, simbolizuojančius viltį, meilę Tėvynei, Lietuvos gamtos grožį. Mokiniai rinko istorinę medžiagą bendraudami su savo seneliais apie giminėje nukentėjusius nuo sovietinės okupacijos šeimos narius ir parengė pranešimus, kuriuos pristatė birželio 14 dieną istorijos mokytojos metodininkės Ramūnės Gedminienės suorganizuotoje konferencijoje mokyklos kiemelyje. Renginyje buvo pagerbtai Lietuvos tremtiniai, kalbėta apie vykstantį karą Ukrainoje, kur žūsta žmonės, vieni gyventojai priversti palikti savo gimtasių vietas, kiti – prievara okupantų išvežti iš Ukrainos į Rusijos teritoriją.

(keliamas į 5 psl.)

Švęskime Valstybės dieną

Seimo narys prof. dr. Valdas RAKUTIS

Liepos 6 d. Lietuva švenčia savo Valstybės šventę, kuri siejama su pirmojo krikščioniškojo valdovo Mindaugo vardu. Šis minėjimas tarsi neturi daug bendro su „Tremtiniu“ ir jo skaitytojais, tačiau tik iš pirmo žvilgsnio. Iš tikrųjų buvę tremtiniai, kaip patriotiška ir už Tėvynės meilę nukentėjusi visuomenės dalis, yra artimai susijusi su Lietuvos valstybės idėja, o Valstybės idėja savo ruožtu glaudžiai siejasi su Lietuvos karalyste.

Kartais tvirtinama, kad Mindaugas buvo pirmasis ir vienintelis karalius, tačiau šis argumentas neturi rimto pagrindimo – Lietuva ir po Mindaugo save laikė karalystę, tokį statusą jai pripažino ir to meto kaimynai. Tik 1413 metais Horodlės sutarčių pagrindu Lietuvos valdovas imtas vadinti didžiuoju kunigaikščiu, titulu žemesniu nei Lenkijos karaliaus titulas, taip įtvirtinant Lenkijos ir Lie-

tuvos tarpusavio santykius, kurie dar labiau sulaudinti jau Liublino unijos metais – 1569-aisiais.

Lietuvos karalystė – neprilausoma ir galinė Valstybė buvo įkvėpimo šaltinis kuriant Lietuvos valstybę 1918–1940 metais.

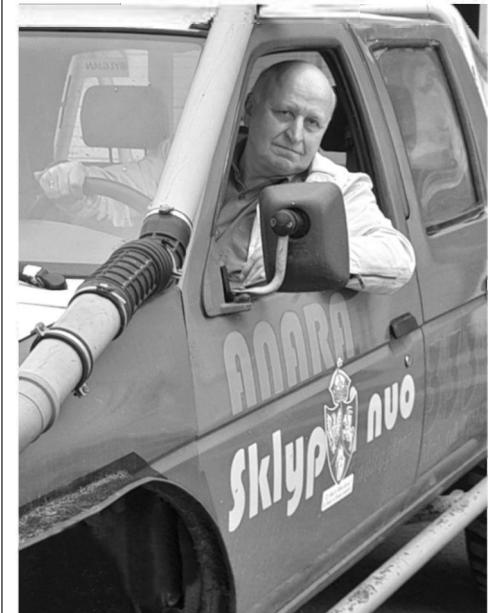
(keliamas į 2 psl.)

Kaip mes vykome į Ukrainą

Saulius ČERNA

Mūsų bičiuliai ukrainiečiai iš Kyjivo teritorinės gynybos pajėgų, su kuriais susipažinome, kai vyko pirmasis Rusijos-Ukrainos karas, prasidėjęs 2014 metais, kreipėsi į mus paramos. Klausė, ar negalėtume jiems nugabenti automobilių. Noriu paaškinti skaitytojams, kad teritorinės gynybos pajėgos – tai sukarinta savanoriška piliečių organizacija, veikianti teritoriniu principu. Jie patys apsirūpinti automobiliais negali, nes vyrai karo prievalininkai (iki 55 metų amžiaus) iš Ukrainos išvykti neišleidžiami – privalo būti pasiruošę imtis ginklo ir ginti savo Tėvynę. Be to, ir pinigelių trūkumas, – karui prasidėjus nutrūko ir daugelis verslų, o dirbantiesiems algos. Visiems vienoki ar kitokie nepritekliai.

Išvykstame. Raimondas Pankevičius

Valstybė ir nepajėgia viskuo apribinti, net uniformas ir avalynę tenka patiemis įsigytis. Apie jų pagalbos prašymą gavau informaciją iš Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio pirmmininko Giedriaus Gatavecko. Sako, gal kaip nors galėtume jiems padėti. Jie buvo į Lietuvą atvykę, skaitė paškaitas įvairiomis karybos temomis mūsų karininkams, šauliams ir visiems besidomintiems, juk jie ne tik Ukrainos, bet ir mūsų laisvę gina. Todėl nusprendėme imtis šio reikalą.

Buvome girdėję, kad Panevėžio kaimynystėje įsikūrusio Bistrampolio dvaro savininkas, kunigas Rimantas Gudelis jau gabena įvairią labdarą į Ukrainą, todėl nusprendėme kreiptis į ši aktyvų, nuveikusį daugybę kilnių darbų žmogų, kuris, beje, irgi yra tremtinių sūnus.

(keliamas į 4 psl.)

Šeštadienį buvo susirinkę LPKTS valdybos ir tarybos nariai

Liepos 2 d. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos buveinėje, Kaune, vyko LPKTS valdybos ir tarybos posėdžiai. Tai paskutiniai posėdžiai prieš tradicinį vasaros sąskrydį „Su Lietuva širdy“, vyksiantį rugpjūčio 6 dieną Dubysos slėnyje, Ariogaloje. LPKTS valdybos ir tarybos nariai susitiks rudenį, iškilusius klausimus valdybos nariai susiderins raštu.

Apdovanotoji Dalia Tiškienė su LPKTS vadovais ir Seimo nariais

LPKTS tarybos posėdžio dalyviai ir svečiai

Posėdžių metu buvo aptartos politinės aktualijos (LPKTS pirmininkas Gvidas Rutkauskas), einamieji sajungos reikalai (valdybos pirmyninkas Vladas Sungaila), parama kovojančiai Ukrainai (Seimo narys Kazys Starkevičius, Saulius Černa), išvykos į Latviją pas buvusius tremtinius aptarimas (Edvardas Strončikas), pasiruošimas artėjančiam kasmetiniui sąskrydžiui „Su Lietuva širdy“, pristatyta LPKTS projektių veikla (kultūrininkė Dalia Poškienė), patvirtintos LPKTS Radviliškio ir Širvintų filialų valdybos bei kiti klausimai.

Seimo nariai prof. Valdas Rakutis ir Irena Haase informavo, kokios diskusijos vyko Seime priimant nutarimą – paskelbtį 2023-iuosius Tremti-

nių ir politinių kalinių metais. Seimo nariai atsakinėjo į užduodamus klausimus. Posėdžio svečias, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro darbuotojas dr. Raimundas Kaminskas, perdarė sveikinimus nuo LGGRTC generalinio direktoriaus dr. Arūno Bubnio bei pasidalijo mintimis apie tam tikros muzejinės veiklos galimybes Kaune, Lietuvoje ir užsienyje.

LPKTS tarybos posėdžio metu buvo pasveikinti jubiliatai ir įteikti garbingiausi LPKTS apdovanojimai: LPKTS Varėnos filialo pirmyninkui Juozui Stramkauskui II laipsnio žymuo „Už nuopelnus Lietuvai“ ir LPKTS Kauno filialo narei Daliai Tiškienei III laipsnio žymuo.

„Tremtinio“ inf.

Švęskime Valstybės dieną

(atkelta iš 1 psl.)

Lietuvos kūrėjai dažnai naudojo Lietuvos valdovų vardus kaip Lietuvos valstybingumą stiprinančius simbolius, suteikiant vardus Lietuvos kariuomenės daliniams, mokykloms, gatvėms, skautų draugovėms ir viešosioms erdvėms. Didžiosios praeities tradicija įkvėpė ir partizanus, pavadinusius valdovų vardais rinktines ir apygardas, dažnas partizanas mėgo slapyvardžiais pasirinkti Vytauto, Kęstučio ir kitus vardus.

Šiandien plečiant mūsų istorinę sąmonę, istorinę atmintį naujai jvedami seni vardu iš XVI–XIX amžių. Tačiau tai nereiškia, kad mūsų karališkoji praeitis kažkur dingo. Švęskime Valstybės dieną prisimindami ir didžiuodamiesi mūsų protėviais, kurie ypač sunkaus karo su kryžiuočiais šimtmečiais sugebėjo atlaikyti sunkius išbandymus ir sukurti tvarią ir sėkmingą Valstybę, kurią gerai atmena visos joje buvusios tautos. Juk esame karalių tauta!

Sveikiname

Brangieji,

Liepos 6-osios, mūsų Valstybės ir Tautiškos giesmės dienos proga, linkiu visiems sutarimo ir vienybės – tokia visuomenė yra stiprios valstybės garantas.

Meilė savo šalai ir mūsų vienybė – nenugalimi ginklais. Tą šiandien matome ir Ukrainoje, kuomet kasdien daugelis prisidedame prie ukrainiečių laisvės kovos, kuri nepalieka abejingų nuo pat pirmųjų karo dienų. Išlikime susitelkę taip stipriai, kaip giedodami Tautišką giesmę.

**Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras
Arvydas Anušauskas**

Sveikiname buvusį tremtinį Vytautą Steponą MAŽEIKĄ 85-ojo jubiliejinio gimtadienio proga ir linkime, kad likimas dovanotų Jums dar daug nuostabių metų su mylimais žmonėmis, kad nepaliktų sveikata, viltis, tikėjimas ir ramybė. Dievo globos Jums.

LPKTS Jonavos filialas

***

Jubiliejaus proga sveikiname:

Pransišką KLIKŪNIENĘ – 85-ojo,

Genę Danutę ROZENBERGIENĘ – 85-ojo.

Mielosios, būkite sveikos, nes visa kita jau turite: gyvenimo išmintį, draugystę, o svarbiausia – nesustojantį varikliuką ir tegul širdis atsiveria džiaugsmui patyrusi nuoširdumo prisilietimą.

LPKTS Panevėžio filialas

Kelionė į Europos Parlamentą

Stasė POŽARSKIENĖ

Birželis – nerimastingas metas. Vis iškylantys prisiminimai, tėvų paskojimai apie karą, tremtį ir paralelėmis su dabartimi, kas vyksta Ukrainoje. Pilnas autobusas pagyvenusių ir jaunų žmonių vyko į Europos Parlamentą Briuselyje, europarlamentarų Rasos Juknevičienės ir Andriaus Kubiliaus kvietimu.

Prie išpudingojo Briuselio statinio - Atomiumo

Pakeliui pabuvojome Poznanėje, pasivaikščiojome po senamiestį, apžiūrėjome istorines vietas. Susipažinome su kartu važiuojančiais. Dauguma iš jų yra gimę tremtyje arba šeimos nariai – seneliai, tėvai – buvo ištremti į Sibiro gulagus.

Birželio 14 d. susitikome su europarlamentara Rasa Juknevičiene, Andriumi Kubiliumi, Liudu Mažyliu, Aušra Maldeikiene. Aikštėje, šalia Europos Parlamento, dalyvavome atminties akcijoje Gedulo ir vilties dienai atminti. Šalia Lietuvos vėliavų plazdėjo ir Ukrainos vėliavos. Tai buvo emocingai jautrios ir viltingos valandos, žmonių akyse matėsi ašaros, kai kalbėjo europarlamentarė Rasa Juknevičienė, kuri yra iniciatorė šio renginio. I šią akciją atvyko įvairių šalių ambasadoriai, kurie kartu su lietuviiais skaitė ištremtųjų pavardes. Žmonės praeidami sustodavo

ir klausydavo. Kai buvusių tremtinių choras iš Panevėžio užtraukė dainą „Leiskit į Tėvynę“, abejingų neliko.

Belgijoje apsilankėme Briugės mieste, po apžvalginės ekskursijos po miestą, vykome į Švento Kraujo koplyčią, kur krištolinėje taurėje saugomas Kristaus kraujo lašas. Galėjome prisiliesti prie taurės ir pasimelsti. Neapsakomas jausmas apėmė palieatus taurę, susikaupę dėkojome Aukščiausiajam už galimybę pabūti čia.

Po visų išgyvenimų, atvykome į terminį kurortą Bad Salzuflen, kur galėjome pailseti, pasimaudytį baseinuose, pripildytuose mineralinio vandens, trykštančio iš terminės versmės.

Grįžtant namo, skambėjo partizanų dainos, kurias dainavo Jaunuju konservatorių lygos jaunuoliai, taip pat skaitė savos kūrybos eiles apie meilę, tėvynę, Ukrainą.

Įvykiai, komentarai

Slava Ukraini!

Rusijos pajėgos pasitraukė iš garsiosios Gyvačių salos, motyvuodamos tai „gera valia“ (suprask, jokios uostų blokados jos nevykdė). Visgi akivaizdu, kad tai tikrai ne „geros valios“ sprendimas – gali būti, kad savo užduotį salos užgrobimas jau atliko, bet dar didesnė tikimybė, kad nešdintis iš salos privertė taikli ukrainiečių artilerijos ugnis, daranti milžiniškų nuostolių saloje, bei kiti sėkmingi Ukrainos gynybinių pajėgų veiksmai.

Zurnalas „Forbes“ (JAV verslo žurnalas, leidžiamas aštuonis kartus per metus, tame yra straipsnių finansų, pramonės, investavimo ir rinkodaros temomis – aut. past.) paskaičiavo Rusijos pajėgų nuostolius bandant išsilaikti Odesos srities vos 17 ha ploto Gyvačių saloje. Ir tai yra 900 mln. USD mažiausiai. Brangiausias praradimas – kreiseris „Maskva“. Taip pat logistikos laivas, du greitaeigiai kateriai, desantinis laivas, du oro gynybos kompleksai „Tor“, trys oro gynybos kompleksai „Pancyr“, trys oro gynybos kompleksai „Strela-10“, sraigtasparnis „Mi-8“ ir kitos karinės technikos bei įrangos.

Tokios žinios suteikia optimizmo, kad Ukrainai netrukus pavyks perlaužti karo eigą, deja, tas optimizmas neretai būna perdėtas. Kaip praeitą šeštadienį rašė karo Ukrainoje apžvalgininkas Egidijus Papečkys: „Šiuo metu padėtis visose fronto linijose išlieka įtempta, tėsiasi nesibaigiantis abipusis apsikeitimasis artillerijos ugnimi. Nepaisant efektyvesnio ukrainiečių veikimo, visgi sviediniai ir raketos krenta Ukrainos žemėje, ne Rusijoje. Rusijos balistinės ir sparnuotosios raketos nebaudžiamai nainina Ukrainos ekonomiką ir žudo žmones. Dalį jų galima numušti, tačiau nėra galimybės atakuoti raketinius dalinius ir naikinti paleidimo

įrenginius. Raketos išsaunamos iš antžeminių įrenginių, karo laivų ir lėktuvų, kurie visi nepasiekiami ukrainiečiams. Karui tėsiantis, tokios galimybės atsiras neišvengiamai.

Sunkiausia padėtis Lisičianske, į kurį sutelktas visas puolimo svoris. Rusai giriasi, kad jį užémė. Greičiausiai kaip visada, giriasi pirmą laiko, bet panašu, kad išlaikytį miestą ir jo apylinkes ukrainiečiams vargu ar pavyks. Šiuo metu jėga perlaužti karo eigą Ukraina dar neturi galimybų. Bet pajėgos tokiam lūžiui pasiekti kuriamos. Valia perimti iniciatyvą – taip pat.

Gali būti, kad šiek tiek keičiasi Baltarusijos padėtis. Šiandien Lukašenka prakalbo apie ukrainiečių raketas, prieš tris dienas išsautas (ar neva išsautas) į Baltarusijos teritoriją, ir kurias neva numušė rusų oro gynybos sistemos „Pancyr“. Narytvas „ukrainiečiai nori mus ištraukti į karą, bet mes provokacijoms nepasiduodim“ jau girdėtas daug kartų.

Tačiau dabartinė Lukašenkos retoriika rodo, kad jis ruošia dirvą visuomenėje, jeigu norėtų prisijungti prie Rusijos rugpjūčio planuojamos ofenzivų. Arba jeigu priverstų prisijungti Kremlius.

Baltarusijos veiksmai priklausys nuo padėties fronte ir nuo tai, kiek stiprius Lukašenka matys Vakarus.

Šiandien jam atrodo, kad Rusijos šansas šiek tiek padidėjo. Neabejoju, kad liepos pabaigoje atrodys kitaip.“

Trumpai tariant, rusai iš lėto stumiasi į priekį, pasiekdam tam tikrų laimėjimų, nes jau kitos dienos apžvalgoje E. Papečkys rašo: „Lisičianskas krito, ir tai kelia grėsmę, kad tolimesnė ukrainiečių gynyba jau nebus tokia tvirta, kaip anksčiau. Labai svarbu neleisti Rusijos pajėgomis įgyti pagreitį ir padidinti puolimo tempą. Nes tai gali baigtis ir rusų operatyviniu prasiveržimu į gylį.

Rusijos pajėgos iš karto savo puolimą nukreipė į Severską, mėgins ji paimti nesustodami. Tačiau ukrainiečiai čia spėjo permesti pastiprinimą, tikėkimės, kad rusai turės sustoti. O tada – ir vėl lygins su žeme artillerijos ugnimi, ir tik tada prasidės atsargus šтурmas patyrusiais padaliniais, stengiantis išvengti didesnių pėstininkų nuostolių (...). S. Šoigu pranešė Putiniui apie „Luhansko Liaudies Respublikos išvadavimą“. Tai čia visgi kas, „išvaduojamasis karas“? Nes „specialiosios operacijos“ tikslai yra „denacifikavimas“ ir „demilitarizacija“, jokių „išvadavimų“ nebuvo numatyta. Matote, kiek žodžių kabutėse?

Nereikėtų vertinti tokį žinių, kaip artėjantis Ukrainos pralaimėjimas, – dabar vyksta kova su laiku:

nors senka ukrainiečių pajėgumas (žusta kariai, prarandamos teritorijos ir t. t.), visgi skirtumas tas, kad Ukraina sulaukia vis daugiau tarptautinės paramos, o Rusija – ne. Štai mūsų krašto apsaugos ministras Arvydas Anušauskas socialiniame tinkle rašo: „Šiuo metu tendencija tokia, kad rašant apie Ukrainą galima pastebėti nuosekliai didėjančią paramą Ukrainai net iš kitos planetos pusės. Į Rusijos grasinimus jau niekas nereaguoja paniškais veiksmais, nors, žinoma, skandalingu, Rusijos informaciniu karo strategams palankių panikuojančių antraščių galima pamatyti ir Lietuvos, ir Vakarų šalių žiniasklaidoje.

O tuo metu Australijos ministras pirmininkas paskelbė apie Ukrainai skirtą papildomą 100 milijonų dolerių karinės techninės pagalbos paketą. Australija iš viso jau skyrė 390 mln. dol. karinę paramą. Australija dar skyrė 14 šarvuotų transporterių ir 20 šarvuocių „Bushmasters“. Be to, Australija panaikins muitus Ukrainos prekėms ir uždraus Rusijos aukso importą. Turkijos muitinė sulaikė Rusijos krovinių laivą, gabenusį Ukrainoje vogtus grūdus. Taigi vagims išgabenti grūdus iš Juodosios jūros pasidare sunku.

Ukraina šiandien turi susitarimų dėl partnerių nekarinės finansinės ir kitos paramos už 29 mlrd. USD, kas suteikia jai galimybes vykdyti valstybės socialinius ir kitus išpareigojimus.“

Parengė Gintaras MARKEVIČIUS

Seimas pritarė siūlymams atsisakyti kai kurių dokumentų tvirtinimo pas notarus

Seimas pritarė Civilinio kodekso pataisoms (projektas Nr. XIVP-1466(2) ir lydimiesiems teisės aktams, parengtiems įgyvendinant Valstybės kontrolės 2020 m. gruodžio 14 d. valstybinio auditu atskaitos rekomendacijas, siekiant sistemiškai įvertinti, ar visi teisės aktuose nustatyti atvejai, kuriais reikalaujama sandorius ir dokumentus tvirtinti notariškai, yra reikalingi.

Priimtomis pataisomis atsisakyta privalomas notarinės formos, privalomo notarinio patvirtinimo ar liudijimo, taip pat sudarytos prielaidos sumažinti privalomą notarinį veiksmų imti, nustatant alternatyvias galimybes dėl paslaugų gavimo kreiptis ne tik į notarą, bet ir į kitus subjektus tais atvejais, kai iš esmės sudaromas sandoris ar tvirtinamas dokumentas nereikalauja sudėtingo teisinio įvertinimo ir todėl nėra būtina notarinė priežiūra ir (ar) nešališka notaro konsultacija arba notarinis patvirtinimas sukelia neproporcingas laiko sąnaudas ar finansinę naštą, o civilinių teisinių santykų teisėtumo užtikrinimas bei asmenų ir valstybės teisėtų interesų apsauga gali būti pasiekiami mažiau ribojančiomis priemonėmis.

Priimtai pakeitimai:

- Atsisakyta privalomas notarinės formos, privalomo notarinio patvirtinimo ar liudijimo, taip pat sudarytos prielaidos sumažinti privalomą notarinį veiksmų imti, nustatant alternatyvias galimybes dėl paslaugų gavimo kreiptis ne tik į notarą, bet ir į kitus subjektus tais atvejais, kai iš esmės sudaromas sandoris ar tvirtinamas dokumentas nereikalauja sudėtingo teisinio įvertinimo ir todėl nėra būtina notarinė priežiūra ir (ar) nešališka notaro konsultacija arba notarinis patvirtinimas sukelia neproporcingas laiko sąnaudas ar finansinę naštą, o civilinių teisinių santykų teisėtumo užtikrinimas bei asmenų ir valstybės teisėtų interesų apsauga gali būti pasiekiami mažiau ribojančiomis priemonėmis.

Priimtai pakeitimai:

- Atsisakyta privalomas notarinės formos, privalomo notarinio patvirtinimo ar liudijimo, taip pat sudarytos prielaidos sumažinti privalomą notarinį veiksmų imti, nustatant alternatyvias galimybes dėl paslaugų gavimo kreiptis ne tik į notarą, bet ir į kitus subjektus tais atvejais, kai iš esmės sudaromas sandoris ar tvirtinamas dokumentas nereikalauja sudėtingo teisinio įvertinimo ir todėl nėra būtina notarinė priežiūra ir (ar) nešališka notaro konsultacija arba notarinis patvirtinimas sukelia neproporcingas laiko sąnaudas ar finansinę naštą, o civilinių teisinių santykų teisėtumo užtikrinimas bei asmenų ir valstybės teisėtų interesų apsauga gali būti pasiekiami mažiau ribojančiomis priemonėmis.

nės formos, notarinio patvirtinimo ar liudijimo reikalavimų:

1.1. orlaivių, kurie pakeitus teisinių reguliavimą būtų prilyginami kilnojamiesiems daiktams, perleidimo ir suvaržymo sandoriams;

1.2. rašytiniams kito sutuoktinio sutikimui įvaikinti;

1.3. dokumento vertimo iš vienos kalbos į kitą tikrumui;

1.4. valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo sutartims.

2. Sudaryta alternatyvi galimybė pareikšti apie tévystės pripažinimą ir paduoti prašymą dėl tévystės pripažinimo registravimo į civilinės metrikacijos įstaigą.

3. Atsisakyta perteklinių ir neakutualių nuostatų, susijusių su prašymo iregistruoti santuoką viešu skelbimu ir pareiškimo dėl kliūčių sudaryti santuoką pateikimu, ir, siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą civilinės būklės aktų registravimo srityje, – praplėstas asmenų, galinčių atsiimti civilinės būklės aktų įrašus liudijančius išrašus, sąrašas.

4. Praplėsti atvejai, kada hipoteka gali būti alternatyviai išregistruojama be notaro, pateikiant prašymą išregistruoti pasibaigusią hipoteką tiesiogiai registro tvarkytojui.

Aviacijos įstatyme patikslintos ci-

vilinių orlaivių prilyginimo nekilnojamiesiems daiktams nuostatos – civilinius orlaivius, kurių maksimali kilimo masė mažesnė nei didžiausio Lietuvoje ekspluatuojamo vienmotorio orlaivio An-2 (5670 kg), bus laikomi kilnojamaisiais daiktais.

Civilinio kodekso ir Civilinės būklės aktų registravimo įstatymo pataisomis keičiamos nuostatos, susijusios su tévystės pripažinimu, – sudarant galimybę asmenims patiemis pasirinkti: prašymą iregistruoti tévystės pripažinimą paduoti civilinės metrikacijos įstaigai ar, kaip ir iki šiol, tvirtinti pareiškimą dėl tévystės pripažinimo pas notarą.

Siekiant apsaugoti asmenų, ketinančių tuoktis, privačius duomenis, atsisakyta Civilinės būklės aktų registravimo įstatyme įtvirtinto reikalavimo viešai skelbti apie prašymą sudaryti santuoką, taip pat atsisakyta nuostatų, susijusių su pareiškimo dėl kliūčių sudaryti santuoką pateikimu, o, sprendžiant praktikoje kylančias problemas dėl dokumentų atsiemimo, praplėstas civilinės būklės aktų įrašus liudijančius išrašus, sąrašas.

Praplėsti Civilinės būklės aktų registravimo įstatyme patikslintas galiojančios teisinių reguliavimas dėl valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo sutarčių formai taikomų reikalavimų įtvirtinant, kad tokiom sutartims tai-koma paprasta rašytinė forma.

LR Seimo inf.

Kaip mes vykome į Ukrainą

(atkelta iš 1 psl.)

Nuvykės į Bistrampoli, buvau jidėmai išklausytas gerbiamo Rimanto, todėl pajutės pašnekovo nuoširdų susidomėjimą mano pasakojimu, paklausiau, ar negalėtų šitam reikalui rasti ir kokių nors finansinių ištaklių. Rimantas paprastai atsakė, kad jau apie 120 000 eurų paramos Ukrainai yra nuvežęs. „Na, kokias tris šukas duosi, bet tik su sąlyga, kad visa šita akcija bus tvarkoma Antašavos parapijos vardu“, – sakė kunigas. Valio! Pradžia padaryta! Trys tūkstančiai jau šis tas. Bet mūsų draugams reikia bent dviejų automobilių. Už tris tūkstančius kažko rimto nuveikti nepavyks.

Tuomet kreipiausi į LPKTS valdybos pirmininką Vladą Sungailą – reikia padėti Ukrainos karos vyrams ir moterims tévynę vaduoti. Suderinus su valdybos nariais, nutarta paremti 5000 eurų. Taigi iš viso jau 8000 eurų. Na už tokią sumą galima porą automobiliukų nupirkti. Pradėjus domėtis, sužinojau, kad tokie automobiliai, kokių nori mūsų draugai iš Ukrainos, čia tiesiog šluojami, nes juos perka organizacijos, užsiimančios labdaros projektais, todėl kainos pakilę, pardavėjai derėtis nenori, o jei uždelsi, liksi be nusiziūrėto automobilio.

Galų gale apžiūrėjau dar keletą ir už du automobilius daviau avansą bei susitariau, jog lauktu, kol surinksiu visą reikalingą sumą. Lyg ir puše darbo padaryta. Beliko tik laukti, kol Rimanto Gudelio Antašavos parapija bei Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga perves sutartas sumas.

Vieną dieną nuvykės į Bistrampolio dvarą pasikalbėti su R. Gudeliu, ten radau atvykusius ukrainiečius. Pradėjus bendrauti, sužinojau, kad tarp jų yra ir vienas lietuvis, gyvenantis Ukrainoje – Donatas Daujotas, kilęs iš Jurbarko, dirbantis gelbetoju (verslininkas, ūkininkas). Donatas jau yra padovanojės šalies gynejams ne vieną savo nupirktą automobilį. Jie irgi renka labdarą kovoja su ukrainiečių komandomis, perka automobilius ir taip toliau. Atvykę iš Žitomiro srities, visi dalyvavo ginant Ukrainos teritoriją, kur vyko kovos su puolančia Rusijos kariuomene. D. Daujoto namas buvo apšaudytas iš sraigtasparnio. Jis apšaudymo metu stovėjo prie lango, todėl slėpdamas griuvo ant laiptų ir susilaužė šonkaulius. Donato dirbamos žemės 600 ha yra 6 km nuo Baltarusijos sienos. Kaimas šalia tos žemės nušluotas nuo žemės paviršiaus. Ir kitų svečių pasakojimai panašūs. Sutariame, kad susitvarkę išsigytą transportą, keliausime kartu į Ukrainą.

Po kelių dienų LPKTS pervede pinigus, dalį žadėtų pinigų duoda ir pats R. Gudelis, bet likusius – vėliau. Ką darysi, tenka suktis, siūlau vieniem pažiūstamiesi verslininkams vykti į ekskursiją Ukrainon, taip finansuojant mūsų projektą, bet jie diplomatiškai atsisako, todėl savo pinigais prisidedu prie trūkstamos sumos. Sutvarkius dokumentus, vežu automobilių meistrams apžiūrėti išsigytus „VW Transporter“ ir „Nissan

Double cab“. Autoserviso „Pilkas dyzelis“ savininkas, automobilių remonto profesionalas Dainius Milašius apžiūri automobilius, pašalina rastus defektus už darbus neimdamas jokio atlygio. Paaiškėja, kad ukrainiečiams reikalingas dar ir trečias automobilis, kuris gali būti lengvasis. Jiems pasiūlau savo „Citroen“. Tinka. Vešime visus tris.

Pradedame ruoštis kelionėn. Apsprendžiame – vyksime keturiene. Tačiau kelios Ukrainos karių šeimos, gyvenusios Vilniuje, sužinoję apie mūsų kelionę, prašosi važiuoti kartu. Planuojame išvykti gegužės 20 dieną, tačiau ukrainiečių komanda su Donatu Daujotu nespėja susiremoniuoti išsigytą automobilį, todėl perkeliam išvykimą į 21 dieną.

Įveikti nepavyks. Mano ekipažo ukrainietės prašosi į geležinkelio stotį – nori kuo greičiau sugržti į savo mylimą Kyjivą.

Atvykstame į stotį jau apie 1 val. nakties. Užėjus į Chelmo geležinkelio stotį, pasijaučia karo kvapas, matome keletą tikrai pabėgeliškai atrodančių ukrainiečių, kurie stoties pasieniuose ruošiasi nakvoti. Juos užkalbinę sužinome, kad ryt 16 val. bus traukinys Chelm–Kyjiv. Bet kasa atsidarys tik 7 valandą, be to, bilietų néra keliais dienas į priekį, nes žmonės po truputį grįžta į Kyjivą bei į kitas Ukrainos vietas, iš kurių rusų kariuomenė išstumta. Užkalbinu lenką policininkus, klausdamas, kaip moterims nuvykti į Kyjivą, – jie paaiškino, kad būna autobusų, kurie

gero kelio. Grįžtu į eilę, kuri juda gan lėtai, ir toks judėjimas mums nuotaikos nepakelia. Taip pat matome automobilius, daugiausia lenkiškais numeriais, kurie lenkia eilę ir nuvažiuoja pasienio link.

Vėl pamatome lenkų policininkus, raginančius važiuoti į priekį. Pavažiuojame ne tiek jau ir mažai, įsižiebia viltis jau šiandien įvažiuoti į muitinės ir pasienio kontrolės ruožą. Kažkas perskaitė internete, kad Ukrainos sostinėje Kyjive vieši Lenkijos prezidentas Duda. Galbūt yra duotas nurodymas greituoju būdu praleisti automobilius, stovinčius mūsų eilėje? Dar vieną kartą eilę pajuda į priekį keletą kilometrų, mūsų viltys pasiekti muitinę dar susitiprėja. Bet po dviejų rimtesnių

Prieš kelionę su LPKTS Pavevėžio skyriaus vėliava (iš kairės) Saulius Černa, Tomas Bitė ir Giedrius Gataveckas

Gegužės 21 dieną 11 valandą susirenkame Bistrampolyje. Mes – trys LPKTS Panevėžio skyriaus nariai: Raimondas Pankevičius, Giedrius Gataveckas, aš, bei vilnietis Tomas Bitė. Su Tomu iš Vilniaus atvyko ir dvi ukrainietės, norinčios grįžti į Kyjivą – Oksana ir Jana. O ukrainiečiai, gyvenę Bistrampolyje, tebesiremoniuoja vieną savo automobilį, todėl prižada mus pasivyti Suvalkuose. Mus palaimina kunigas Rimantas Gudelis, sėdame į mašinas ir išvažiuojame. Mano „citroene“ kartu važiuoja Oksana ir Jana. Kalbamės apie jų patirtą šoką prasidėjus karui, apie gyvenimą Vilniuje, apie tai, kaip sekasi jų vyrams Ukrainoje, kaip pasiliго savo namų... Važiuojame neskubėdami, norime, kad mūsų išsigyt automobiliai tikrai pasiekė kelionės tikslą – Kyjivą.

Ties Kaunu prasidėda liūtis, kuri mus lydi iki pat Lenkijos sienos. Lenkijoje prisipildome pilnus bakus, nes Ukrainoje kuro išsigyt sudėtinga. Mūsų tikslas – Chelmas, miestas esantis prie Ukrainos sienos, nuo kurio apie 28 km iki sienos perėjimo punkto Dorohusk (Lenkija)–Jagodin (Ukraina). Apie vidurnaktį priekyje pamatome policijos automobilio švyturėlius. Privažiavę suprantame, kad čia eilė norinčiųjų kirsti Lenkijos–Ukrainos sieną. Policininkų paklaušiame, kokio ilgio eilė. „33 kilometrai“, – atsako jie. Nuotaika sujeda supratus, kad greitai sienos

važiuoja į skirtingus Ukrainos miestus. Jie išvyksta iš kitapus geležinkelio esančios aikštėlės. Su moterimis grįžtame pas kelionės bičiuliui, jau stovinčius eilėje. Atsistoju ir aš.

Praejas kokiai valandai, prie mūsų automobilių privažiuoja „Audi“, iš kurios, pravėrė langą lenkiškai kalbantys asmenys siūlo mums „nusipirkti eilę“ – atseit nebrangiai – kiek vienam automobiliui tik tri trys šimtai europietiškų pinigelių. Pasiūlius už visus tris vieną šimtą, „prekybininkai“ pasišalina. Per naktį mūsų automobiliai iš eilės galio kiek pasislenka į priekį, o už mūsų jau išsirikiavę dar kokie du kilometrai automobilių. Prašvitus pastebime, kad nemažai moterų sėdi prie vairo, bet yra ir daug vairuotojų, kurie turėtų būti karro prievolininkai. Vieną kitą pakalbinus išaiškėja, kad jie atleisti nuo karijės tarnybos dėl sveikatos, bet daugelis sako, kad jie patriotai – valantiorai (savanoriai) – savanoriai, vėžojantys kariškiams maistą, drabužius, medikamentus ir t. t. Per pusdienį pasislinkome kokius tris kilometrus, bet tada atvykės policijos ekipažas davė signalą važiuoti į kitą miesto pusę.

Mano pakeleivės Oksana ir Jana, naršydamos internete išmaniuoju telefonu, rado, kad yra autobusas į Ukrainos miestą Kovelį, o nuvykus į Kovelį – po valandos net į Kyjivą. Žinoma, paslaugiai jas nuvežu prie autobuso, atsiveikindamas palinkiu

pasislinkimų tikslų link, eilė vėl sulėtėjo, pastebėjome, kad jau pradeda temti. Visi kartu pavakarieniaujame. Keletą kartų pasislenkame gal po 50 ar 60 metrų, bet tik tiek. Vėl laukiame, bet soti vakarienė ir naktis bei nuovargis įveikia pačiui tai vieną, tai kitą mūsų komandos narį. Kažkuriuo momentu miegas praeina, bet eilė kaip tyčia nejudą, todėl stebiu, kas vyksta aplinkui. Galinio vaizdo veidrodyste pastebiu artėjant policijos švyturėlius, galvoju, kad vėl bus pastumta eilė, bet čia vyksta kiti dalykai – lydima policijos pravažiuoja kelių sunkvežimių kolona. Vėliau vaizdas veidrodyste pasikartoja, ir šios kolonos pabaigoje pamata trašą, kuris gabena šarvuotį. Suprantu, kad gabena karių pagalbą Ukrainos kariuomenei.

Pradeda švisti, eilė pajuda keletą kartų. Paklausus labiau patyrusiu keiliautojų iš kitų automobilių, sužinome, kad dar 13 kilometrų iki sienos. Dar pasislinkę puskilometrų sužinome, kad ne 13, o 15 kilometrų, – todėl nuotaika ne pati geriausia, nors pakeisti nieko negalime. Skambinu mūsų bičiuliui Donatui, tačiau sužinau, kad jis su savo komanda jau priekyje mūsų, prie pat muitinės. Mūsų nuotaika dar prastesnė, nes jaučiame, kad teks miegoti dar vieną naktį automobilije, nes tokių apskrių veikėjų, kurie aplinkiniai keliais pasiekia muitinę yra daug...

(Bus daugiau)

2022 m. liepos 8 d.

Tremtinys

Nr. 26 (1480)

5

Birželio 23-ioji – Lietuvos didvyrių diena

Gintaras LUČINSKAS

1941 m. birželio 22 d. Lietuvoje prasidėjo ginkluotas visuotinis sukilimas, kurio tikslas buvo išsivaduoti nuo sovietų okupantų ir atkurti Nepriklausomą Lietuvos valstybę. Ši tema yra „politiškai“ nepatogi, nes nėra aiškaus valstybinio požiūrio į sukilimo dalyvius. Sukilimas truko apie savaitę, jis sutapo su Vokiečių–Sovietų sąjungos karo pradžia. Sukilėliai atkūrė savivaldos institucijas. 1941 m. birželio 22–28 d. sukilimas paneigė sovietų propagandos teiginius, kad Lietuva savo noru 1940 m. įstojo į Sovietų sąjungą. Toks visuotinis tautos sukilimas buvo vienintelis sovietų pavergtose teritorijose. Tik nacių okupacija neleido įtvirtinti atkurtos Nepriklausomos valstybės.

1941 m. birželio 22 d. anksti rytė prasidėjo Vokiečių–Sovietų sąjungos karas. Alytus buvo smarkiai bombarduojamas, nes čia buvo dislokuota Raudonosios armijos 3-io mechanizuoto korpuso 5-os tankų divizijos daug tankų ir buvo įrengtas aerodromas.

1941 m. birželio 23 d. per Kauno radiofoną LAF-o įgaliotinis Leonas Prapuolenis perskaitė Lietuvos valstybės atkūrimo deklaraciją ir pasikelbė sudarytos Vyriausybės sąrašą. Laikinoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė išleido įsakymą, kad visi buvę laisvos Lietuvos tarnautojai grįžtų į savo vietas ir pradėtų eiti ankstesnes savo pareigas. Tose policijos nuovadose, į kurias seni pareigūnai dar negrįžo, policijos organizavimo darbo turėjo imtis šauliai, partizanai ir susipratę aktyvūs vienos lietuvių patriotai.

1941 m. birželio 23-ąją Alytaus gimnazijos mokytojo Mykolo Babilius iniciatyva buvo sušauktas vienos lietuvių susirinkimas, kad išrinktų Komitetą viešajai tvarkai palaikyti. Lietuvių komitetas paskyrė laikinai eiti apskrities viršininko pareigas kpt. Stepą Maliauską, o laikinu Alytaus miesto komendantu – kpt. Domininką Jėčį. Pirmomis karo dienomis Alytuje susiformavo trys šauliųpartizanų būriai: kpt. Domininko Jėčio būrys veikė dešiniajame Nemuno krante, ats. ltn. Vlado Šimoliūno būrys – prie kelio į Kauną, o ats. ltn. Benjamingo Meškelio būrys – Artilerijos kareivinių rajone.

Nors šauliai partizanai ant rankovių ryšėjo pogrindžio nurodytus balbus raiščius, o laikinosios policijos sargybiniai buvo aprūpinti liudijimais vokiečių kalba, tačiau vis tiek įvyko didelė tragedija – birželio 23 d. vokiečiai nuginklavę ir sušaudę

Alytaus Šv. Angelų Sargų bažnyčios šventoriuje pagerbiami Alytuje žuvę sukilėliai. Autoriaus nuotraukos

Iškilmingas renginio minėjimas prie Tautos kančių memorialo „Nurimės varpas“, Alytuje

ats. ltn. B. Meškelio vadovaujamą 42 šaulių partizanų būrį, o birželio iš 24-osios į 25-ąją naktį sušaudė aštuanis Alytaus laikinosios policijos nuovados sargybinius ir du partizanus, padėjusius policininkams, taip pat buvo nužudyta daugiau kaip 200

civilų miesto gyventojų.

Vėliau Vokiečių kariuomenės 3-iosios tankų armijos generolas Fedor von Bock per Alytaus miesto komendantą Kurtą Krečmerį atsiprašė, o Vilniaus žandarmerijos vadas, buvęs klaipėdietis Kanapė pripažino, jog

Alytaus sukilėliai sušaudyti per kladą, nes įvyko nesusipratimas. Jis aiškinė, kad miestą puolusi vokiečių kariuomenė su sukilėliais neturėjo ryšio ir nesuprato jų veiksmų. Tie vadai, kurie įsakė sukilėlius suimti, nužygiau pirmyn nepasirūpinę, kad įsakymas būtų pakeistas. Lietuvius sušaudė GFP (karo lauko žandarmerija) kareiviai.

Minint 1941 m. Birželio 22–28 d. sukilimo 81-ąsias metines, birželio 23-ąją, neabejingo Dzūkijos istorijai alytiškiai pagerbė sukilėlius, kurie žuvo Alytuje birželio 23–25 d., bei pirmomis karo dienomis per Vokiečių kariuomenės karių vykdytą „keršto“ akciją nužudytus 300 civilių Alytaus miesto gyventojų.

Vidurdienį Šv. Angelų Sargų bažnyčioje aukotos šv. Mišios už žuvusius už Lietuvos laisvę. Malda už žuvusius tautos didvyrius pakvietė dekanas kun. Arūnas Užupis.

Po šv. Mišių alytiškės mokytojos Aldonos Marcinkevičienės kvietimu, ant sukilimo dalyvių kapų šios bažnyčios šventoriuje buvo padėta gėlių ir uždegta atminimo žvakė. Pagerbti šaulių: mokytojo, atsargos leitenanto Benjamingo Meškelio (1909–1941), atsargos viršilos Prano Valiulio (1899–1941), Stasio Mugenio (1901–1941), Juozo Ramanausko (1901–1941), gimnazijos abituriento Algirdo Ražaičio (1922–1941) bei sukilėlio Vytauto Buinicko (1921–1941) kapai.

Vėliau alytiškių eisena su vėliavomis pajudėjo Savanorių, S. Dariaus ir S. Girėno gatvėmis Miesto sodo link, kur prie Tautos kančių memorialo „Nurimės varpas“ vyko iškilmingas renginio minėjimas ir pasisakymai.

Tenka apgailestauti, kad renginyje „tradiciškai“ nebuvo né vieno savivaldos atstovo.

Visą renginį filmavo internetinės žiniasklaidos „AlytusPlius.lt“ atstovai, o vėliau video reportažą (žurnalistė Daina Baranauskaitė) pristatė plačiajai visuomenei (ižvalgas pateikė G. Lučinskas, A. Marcinkevičienė ir G. Žilionis).

Šaknys tvirtos – Lietuvos gyvybės medis stiprus

(atkelta iš 1 psl.)

Šviesią birželio 16 dieną žingėdūs 8b klasės mokiniai kartu su kameros specialistė Elmyra Damonskiene, nešini rankų darbo ramunių vilties žiedais, aplankė buvusius tremtinius Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Šiaulių filiale ne tik pagerbtį, išgirsti autentiškų tremties išgyvenimą, bet ir įminti tremtinų stiprybės paslapčių. Pasitempę, stiprūs, net perkopę aštuntą dešimtį, jaunystės kupini, buvę tremtiniai mokiniai pasitiko su išskirtine šiluma ir vaisėmis nuklotu stalu. Jāzanginį žodį tarė LPKTS Šiaulių filialo vadovė Valerija Jokubauskienė, 1949 m. penkerių ištremta politinio kalinio duktė, partizano sesuo, meistriškai sugebėjusi Sokrato metodu prikaustyti jau-

nuolių dėmesį ir sužadinti smalsumą.

1949 m. su šeima ištremtas buvo ir vienuolikmetis orusis Valentinas, ir devynerių Eugenija, kuri Irkutsko srityje neteko tėvą, brolio ir sūnėnė. Grįžusi į Lietuvą Eugenija kartu parsižebė mirusių šeimos narių kaulelius į tėviškę. Paskutinę mokslo metų dieną, būdama septyniolikos, 1951 m. buvo ištremta Onutė Čepienė, kurios pasakojimai padėjo menininkui atkurti 150 cm auksčio aplinką, kurioje jai teko gyventi. Ponai Virginija buvo nuteista ir ištrepta dar negimus, kalejimas jos gimties vieta.

Būdamas šešiolikos, Klemensas buvo tardomas ir uždarytas kaip aktyvistas-lyderis į vienutę pusei metų ištremtas. Eduardas – 1945 m. bu-

vo ištremtas į Tadžikistaną, rinko medvilnę, „medžiodamas“ vėžliukus maistui stengėsi išgyventi, jo broliukas mirė iš bado. Kad ir tėvams nebuvo leista grįžti į Lietuvą, jie ribojimą aplenkė ir apsigyveno Lietuvosje. Onutės Jonikienės tėvai, sužinoję, kad juos ištremė, visą turtą palikę bėgo į kitą Lietuvos kraštą, nuolat slapstėsi, taip išvengdami tremties.

Kad ir kokie skausmingi buvusių tremtinų pasakojimai, juose daug šviesos ir pavyzdžių jaunajai kartai, kaip išradinėti išgyventi gamtoje: džiaugtis paprastomis maudynėmis upelyje, „susidraugauti“ su pavojingais gyvūnais, susirasti maisto ir ji branginti. Mokiniai nuoširdžiausiai dėkojo buvusiems tremtiniams už nuostabiai praleistą laiką kartu, jaut-

rios atvirumo akimirkos, it išminties prieskonai, buvusių tremtinį vaišes gardino laisvės pojūčiu, įteiktos pačių užaugintos pinavijos tebežydi, skleisdamos ypatingą gerumą. Tebežydės širdyse amžinai... Kiekviena istorija išskirtinė, unikali, bet jas vienas vienija krikščioniškos vertybės: Meilė Tėvynei ir žmogui, Tikėjimas ir Viltis sugrįžti į Lietuvą sunkiausiomis gyvenimo akimirkomis, kviečė nepalūžti ir pakilti virš kančios. Bendra mokiniai ir buvusių tremtinų nuotrauka suponuoja minties skrydį: „Jei yra dėl ko, galima įveikti bet kokią kaip...“, Lietuvos gyvybės medis stiprus, nes šaknys tvirtos.

Tremtinės Birutės Domantaitės duktė, politinio kalinio Broniaus Domanto anūkė Elmyra DAMONSKIENĖ

Negailestingų žvérių naguose

1944 metų birželio mėnesį, artėjant frontui, kaišiadorietė Elena Paškauskienė su vaikais pabėgo pasimines į Bernatonių kaimą, esantį už 2 km nuo Raudondvario. Elenai nesutikus su vyru Antanu pasitraukti į Vakarus, beliko jai su penkiolikmetė Regina, devynerių metų Nijole bei šešiaamečiu sūneliu Antanuku slapstytis. Gyveno Bernatonyse, su Regina dirbo, tačiau jautė kasdieninį alkį, kol nepasirodė kankintojai iš Kaišiadorių. 1948 metų gegužės 22 dieną E. Paškauskienė su vaikais buvo ištremta į Krivliako gyvenvietę Krasnojarsko krašte. Dirbo miško ruošoje, į Lietuvą sugrįžo 1958 metais.

Spausdiname Reginos Paškauskaitės-Vilkevičienės (1929–1986) pasakojimą apie jos, šešiolikmetės tardymus, paruoštą iš jos artimųjų saugoto atsiminimų sąsiuvinio. Deja, ji žuvo 1986 metų rugpjūčio 31 dieną prie Novorosijsko uosto paskendus laivui „Admiral Nachimov“. Istorija būtų nepilna, jei neįvardytume jos kankintojų milicininkų ar stribų iš Kaišiadorių Archipo Borodkino ir Grigorijaus Kudrešovo.

Pasislėpti nepavyko

Buvo 1946 m. sausio 26 d. Dirbau Raudondvario dvare, prie Nevėžio ir Nemuno santakos. Teta irgi. Atėjo vedėjas ir pasakė: „Regina, tavęs laukia du vyrai“. Vėliau tik sužinojau, kad tai buvo stribai iš Kaišiadorių Archipas Borodkinas ir Georgijus Kudrešovas. Nuėjau į raštinę. Vienas sėdėjo už stalo, o kitas vaikščiojo po kambarį. Buvo apkūnus, aukšto ūgio. Pažiūrėjau į juos, ir širdis smarkiai suplakė. Pagalvojau, kad mane suims.

Tas aukštas žmogus ir sako: „Laba, Regina, ar manęs nepažisti?“ – ir taip keistai, pašiepiančiai nusijuokė. „Ne, nepažistu!“, „Tavo tėvą gerai pažinojau, o tu mūsų nepažisti,“ – ir sumirksejo kitam sėdėjusiam už stalo. Išsitrukė iš portfelio popierius, išdėliojo ant stalo ir žiūri. Tas aukštasis vėl klausia: „Kaip tavo pavardė?“, „Raškauskaitė,“ – pamelavau. „Ne, tu Paškauskaitė, mieloji. Aš tavo tėvelio geras draugas buvau, o tu meluoji,“ – ir vaikšto po kambarį.

Pasakiau, kad nieko aš nežinau, ko gi jums reikia? Vyriškis riktelėjo, kaip vilkas, kai išalkęs būna: „Gerai, tu mums viską pasakysi!“ Dabar jau baigta, galvoju, areštuos. „Važiuosi su mumis į Raudondvarį,“ – pravšokštė šiurkštus balsas. Nieko nesakiau, vežkit, kur norit.

Pradėjo skaudėti pilvą. Liepė kintyti arkli. Išejau. Vedėjo žmona atnešė man kelionei ryšulėlį ir atidavė. Padėkojau. O teta nesirodė. Atsisėdau, ir jie abudu į roges įvirto. Pamačiau, kad laiko paruoštus pistoletus...

Jau artinosi vakaras. Aplink matėsi balti sniego patalai, o medžiai stovi šarmotas šakas išskleidę. Taip liūdnai, graudu pasidarė, skausmingai suplakė širdis. Tarp savęs jie kalba rusiškai, bet jų kalbos nesiklausau. Galvoju – klausinės, muš – reikės kentėti. Ir čia vienas, tas aukštėsnis sako: „Pasakysi, kur tėvas, ir paleisim“. Tylėjau, važiavom toliau. Paganiai pasirodė Raudondvaris. Pervažiavome Nevezį, miestelyje išlipome. Supratau iš karto, kad tai milicijos pastatas.

Ivedė į kambarį. Matosi skrebų ir rusų. Liepė eiti į kitą kambarį. Iėjau. Greitai užrakino duris. Kambarys tamsus tamsus, šalta šalta. Apėjau. Tuščias, tik viena kėdė stovi, ant langų grotos. Atsinešiau kėdė prie durų.

atsisėdau. Pradėjo šaltis taip kręsti, kad vienos negalėjau rasti. Vaikščiojau, verkiau...

Skausmo nejutau, tik akyse mirgėjo

Sutemo. Pasigirdo žingsniai, raktogarsas spynoje. Staiga durys atsivérė, liepė išeiti. Nuvedė į kitą kambarį, o čia tas žemesnis jau sėdi už stalo, liepia ir man sėstis. Aukštėsnysis irgi atsisėda. „Kur tėvas?“ – klausia

pritrukstu kvapo. Dabar jau baigta. Ras mane mama negyvą. Ir mirsiu, jokios naudos tėvynei neatnešusi... Vėl mano mintis pertraukia riksma. Niekada dar gyvenime nemačiau tokį baisių ir piktų žvérių. Niekad per savo tą šešiolikos metų gyvenimą. „Sakai, ar ne! Tavo tėvas Kaune gyvena, Panemunėje, tu jam valgyti nėšioji. Ir jis vaikšto pas jus. Tavo tėvą jau suėmė, bet norime sužinoti, ką tu sakysi. Ko meluoji? Rytoj tavo ma-

mą atvešim, tai ji viskā pasakys... Sakyk, kiek kartą buvai pas tėvą?“ O Viešpatie! Niekо ne-suprantu, kur jie rado tėvą... „Sakyk, kur tėvas!“ Ir vėl pajutau smūgius... Nežinau, ar ilgam buvau įmesta į tą šaltą kalėjimą. Prikélé per mane ējusi pelē. Pramerku akis. Aplink tamsu tamsu. Noriu atsikelti ir negaliu, taip visur skauda. Negaliu pajudėti iš vietas, šaltis pradeda nežmoniškai kręsti. Turbūt jau mirsiu. Pajuntu, kad pelē vėl eina per mane, tačiau negaliu pakrutėti. Pasigirdo žingsniai. Net krūpteliu – vėl prasidės. Atsidaro durys, liepia eiti. Atsikeliu, šiaip taip išeinu. Vėl sėdi du veliniai su išverstromis aki-

mai. Ir vėl tas pats. Klausimai tai vieno, tai kito. „Kur tėvas, mes turime jį paimti gyvą. Jis nekentė mūsų, tai turime jį surasti ir atkeršyti“. „Nežinau, – sakau, – jis mus paliko pas dėdę, o pats pabėgo. „Na, gerai, vot čia pasirašyk“. „Kaip pasirašyti, jei aš nežinau, ką jūs parašėt“. „Liepiam, tai rašykis. Tavo tėvas Kaune gyvena, Panemunėje, pakeitės pavardę. Tu nešiojai jam valgyti“. Ir vėl vožtelėjo, kad net nuo kėdės nulėkiau. Stvėrė ranką – vienas laikė plunksnakotį, o kitas mano ranką vedžiojo. „Jau viskas. Rytoj tu mums viską pasakysi!“

Mama sujudėjo – gyva

Vėl šaltame kambaryste. Tamsu. Turėjau pasidėjus iš lauknešelio duonos, bet pelės ją sugriausė. Reikia bėgti, atėjo mintis. Priėjau prie grotų ir sugriebiau jas silpstančiomis rankomis, ketindama išslupti... Vėl rankina duris. Negi naktis taip greitai praėjo? Pajuntu nežmonišką nuovargį. Kiek kartą dar mane kankins? „Mergaite, eik čia!“ – kviečia dar nematytas vyriškis. Stoviu nuleidus galvą. „Nevalgius išbėgo...“ „Nemeluok, užmušim kaip šunį ir laukan išmesim“. Ir vėl vožtelėjo vienas iš vienos pusės, kitas – iš kitos. Vėl pargriuvau su kėde. Vėl kliūstelėjo vandens į veidą.

Gulėjau dar ilgai, tik staiga pajutau, kad stveria už kailinių ir padodina. Vėl varo toliau: „Sakyk, kur tėvas“ – ir prikiša pistoletą prie krūtinės. Taip spaudžia tą pistoletą, kad

baliuką, lašinių, dešros. Gerai, kad yra gerų žmonių. Valgau. Po kiek laiko duris vėl atidarė tas pats budintysis. Net lengviau pasidarė, kad tai ne tie žvėrys. „Eik čia, – sako, – ten labai šalta“. Nuėjau. Kambarys grąžus, su minkšta sofa, yra spinta. Atsisėdau ir sėdžiu. „Gulkis, – sako, – ir ramiai miegok, kol išauš rytas“.

Buvo pirmą valandą. Priglaudžiau galvą ir išgirdau lėktuvų ūžimą. Net apsidžiaugiau, štai dabar baigsis vienos kančios. Kai trinktels jiems, tai daugiau nieko nenorės. Jau vėl karas prasidėjo! Pakeliu galvą paklausytis ūžimo – nieko nesigirdi. Atsigulu, vėl ūžia, laukiu, kol pradės bombarduoti. Matė sargybinis, kad tai gulu, tai keliuos. Paskui supratęs klausia, ar labai mane mušė. Patylėjau iš pradžių – sakyti ar ne? Tegu žino. „Mušė, – sakau, – mušė, kiek norėjo, dar pistoletą prie krūtinės prirėmė laikė – nušauti norėjo...“ „Vot galvažudžiai, – sako sargybinis, – taip skriausti vaiką!“ Neužmiegū. Kur tau ims miegas, kai taip mušė. Staiga vėl pašoku iš vietas. „Kas tau yra?“ „Niekio. Tik man mamos gaila, gal ją taip pat kankina“.

Šeštą valandą liepė vėl grįžti į šaltą kamerą. Paskui pasigirdo beldimas. Širdis smarkiai suplakė: priebėgu prie durų ir žūriu pro raktos skylutę. Pamatau mamą, tetą. Jas ištūmė pro duris, prie sargybinio. Mušė šautuovo buože tai vieną, tai kitą tie patys mano kankintojai. Mama buvo visa kruvina. O, Dieve, už ką baudi, ar mes tau jau taip nusiskaltome? Prišoku prie savo kameros durų ir daužau, kiek jégų turiu. Mama puolė prie dundančių durų ir sako džiaugsmingu balsu: „Dukrele, tu čia... O aš visą naktelę nemiegojau...“ Po kurio laiko pasigirsta mamos ir tetos riksmai. Pamačiau pro tą pačią raktos skylutę, kad mama ir tetai kraujas iš galvos teka per veidą. Mama garsiai riktelėjo ir čia pat nugaru. Teta žiūrėjo į mamą ir garsiai verkė.

Verkiau ir aš. Po kurio laiko mama sujudėjo. Dar gyva, apsidžiaugiau, dar nenužudė! O, Dieve gerasis! Mama atsisėdo, teta laikė ją, ašarose paskendusi. Mama atsistojė. Ir vėl atėjo jie. Išgamos! Nemuškit mamos! Tačiau atsidaro mano kameros durys, jas stumia pas mane. Prišoku prie mamos, apkabinu, bučiuoju jos žilą galvą. Verkiu apsikabinusi abiems rankomis, niekur neleisiu, niekam neatiduosi! Tylim, tik ašaros rieda veidais. Pajuntu, kad taratum geležinės rankos atplėšia mane ir sviedžia į kameros kampą. Apsidaužau, tačiau vėl puolu prie mamos...

Greitai išvaro visas į gatvę. Sako, eisim pėsčiomis į Kauną. Mūsų kankintojai perspėja, kad kalbėtis tarpusavyje draudžiamas. Mane nuvaro į priekį vieną. Skrebai įremlia šautuvus į nugarą. Paskui vienas rodo man iš kišenės ištrauktą nuotrauką. „Ar pažiisti ką nors?“ „Pazįstu, tai šauliai, Tėvynės gynėjai!..“

(keliamo į 7 psl.)

Regina Paškauskaitė ir Janina Vaškevičiūtė. Krivliakas, 1951 m.

2022 m. liepos 8 d.

Tremtinys

Nr. 26 (1480)

7

Negailestingų žvérių naguose

(atkelta iš 6 psl.)

Nežmoniškai ilgai tėsėsi tas dešimties kilometrų keliais iki Kauno. Ėjome plentu, skrebai tarp savęs kalbėjo rusiškai. Pagaliau Kaunas. Priėjome prie namo, pamačiau uniformuotą skrebą, toliau antrą, trečią. Kalėjimas. Tačiau čia pasakė, kad nėra vietas, visur pilna žmonių. Teko ieškoti jos kitur.

„Banditus atvedėt? Gerrai!“ – parasitiko skrebas prie kito kalėjimo. Mama, tetą ir mane igrūdo į kamerą. Išsitiesiau ant grindų, taip suskaudo šoną, kad net ašaros ištryško. Atsisėdau, susitraukiau į kamuoliuką. Paskui pradėjau grabinėti sieną, gal kur rasiu užrašytas raides. Pirštais jas perskaitysiu.

Netoli durų pajutau, kad visa sieja šlapia. Kur prisišiečiu, visur šlapia. Kas čia? Prieinu prie langelio, kur matėsi šviesos ruoželis. O Viešpatie, kraujas!.. Paskui užsidarė durys, ir kažką ištumė į kamerą. Durys užsitrenkė. Kažin, kas čia – vyras ar moteris? Pasilenkiau. Gulėjo moteris ir aimanavo. Bandau ją pakelti. Moteris kartoja pro sukaštus dantis: „Išgamos... Užmuškit... Mirsiu, bet gaila vaikų...“

Emiau daužyti duris, nes moteris pradėjo dejuoti. Pagaliau ateina sargybinis. „Ko tau reikia?“ „Laukan noriu, pilvą skauda,“ – dejuoju. „Pakenkė kiek“. „Negaliu...“ Atidare duris, nusivedė kažkur. Ten pastovėjau, nes koridoriuje buvau mačiusi kriauklę...

Išvedė į koridorių. Paprašiau vandens. Sargybinis riktelėjo, jog tegu girdo tie, kas atvedė. Nieko nelaukus, puoliau prie krano, atsisukau. Sušlapinai kruviną nosinę, igēriau pilną burną vandens ir bėgte nuibėgau į kamerą. Pražinodau moteriškę ir įpyliau jai iš savo burnos vandenį. Prariojo. Paskui šlapią nosinaitę uždėjau ant galvos. Pasiguldžiau ją ant savo kelių...

Pradėjom kalbėti... Vėl atsidarė durys. Liepė man išeiti. Priglaudžiau ją prie veido, paskui greitai išėjau į koridorių. „Kur kailinukai ir skaru-

tė?“ Nieko neatsakiau. Skrebas įbėgo į kamerą, ēmė traukti nuo moters mano paliktus mirštančiam žmogui kailinius. Puoliau ir aš kaip žvériukas, vienam įkandau. Tegu kailinukai bus jai! Pajutau smūgi, paskui skrebas metė drabužius man į veidą. „Renkis!“

Vedė į Panemunę, kad aš parodyčiau, kur slapstosi tėvas. Ir vėl ta pati malda – nežinau, tėvas su vokiečiais pabėgo. „Nemeluok, – sako, – tuo surasim jį.“

Ėjom po namus ir klausinėjom, kur gyvena Paškauskas. Pavargome, sustojome. Pastovėjus jie nutarė, kad reikia eiti į pasų skyrių ir patikrinti, ar gyvena žmogus tokia pavarde. Paskui supratau, kad eiti jau negalėsiu – batai trynė kojas, pradėjau šlubuoti. Norėjau valgyti.

Patikrino pasų stale knygas ir tokios pavardės nerado. Sako, reikia ieškoti kitur. Ėjome į kitas gatves, kol pradėjo temti. Buvo jau sausio pabaiga. Mano kankintojai pasakė, kad mane veš į Kaišiadoris. Koks baisumas apėmė mane! Ten tai jau manęs nepagailės.

Į stotį ėjau maldoje paskendusi. Šaltis krėtė, kai jėjome į medinį stoties pastatą, čia pamačiau pažištamtą iš Kaišiadorių. Kai kas norėjo prieiti prie manęs, tačiau tie neleido. Nuėjom prie traukinio, įlipome į jį. Jie sėdėjo šalia manęs, o priešais – moteris su pintine, kurioje vežėsi gražias bandutes. O aš jau kelias dienas buvau nevalgiusi. Moteris, matyt, suprato mane, pamačiau, kaip kiša ranką į pintinę. Paklausė tų žvérių, ar gali man duoti bandelę. Tie susižvalgė, susiraukė, bet leido.

Kaišiadorių stotis buvo sugriauta, matėsi ir daugiau namų griuvėsių. Ėjome Vilniaus ir Vytauto Didžiojo gatvėmis. Priėjome gražų mokytojų namą. Jame buvo įsikūrusi pati balsiavusia įstaiga, mane uždarė to namo rūsyje.

Tai buvo viena iš kankinimo vietu – Kaišiadorių saugumas...

Parengė
Stanislovas ABROMAVIČIUS

Užjaučiame

Nuoširdžiai užjaučiame ats. kpt. Vytautą Žymančių, Vytauto Didžiojo šaulių (Kauno aps.) 2-osios rinktinės vadą, mirus Mamai.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

***

Nuoširdžiai užjaučiame Lietuvos kariuomenės Kauno įgulos karininkų ramovės vadovą Gediminą Macijauską, mirus Mamai.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga kviečia galinčiuosius aukoti lėšas Ukrainai.

„Luminor“ banko sąskaitos Nr. LT86 4010 0425 0156 6754;
Gavėjas: LPKTS; Mokėjimo paskirtis: Parama.

LPKTS valdyba

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218

El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com

El. p. lpkts@lpkts.lt

2 spaudos lankai. Tiražas 1100 egz.

Kaina 0,90 euro.

Ilsėkitės ramybėje

Algirdas Lučkauskas

1955–2022

Gimė Severouralsko r., Sverdlovsko krašte. Senelis Steponas Tūbutis – 1941 m. pasipriešinimo sajūdžio dalyvis Žvingiuose, 1944 m. suimtas ir nuteistas. 1946 m. močiutė su paaugliais vaikais – Ona, Stanislava ir Vytautu, ištremta iš Dapkiškės kaimo, Šilalės valsč. Prasidėjo erškėti keiliai svetimoje žemėje. Motina nepalūžo, iki paskutinių gyvenimo dienų globojo vaikus, mokė Tėvynės ir artimo meilės, darbštumo ir tikėjimo. Net ir sunkiausiomis akimirkomis neprarojo vilties susitiki su vyru, grįžti į Tėvynę. Deja lemtis nusprendė kitaip, Petronėlė Tūbutienė amžiams pasiliko Sibiro platybėse. Duktė Stanislava 1952 m. susituokė su iš Dzūkijos kilusiu tremtiniu Liudviku Lučkauskui. Sulaukė dviejų sūnų – Algirdas jaunėlis. Jaunoji šeima į Tėvynę grįžo 1957 m., įsikūrė Kvėdarnoje. Praėjus keliems mėnesiams po grįžimo Liudvikas Lučkauskas žuvo. Mamai Stanislavai teko našlės su vaikais dalia. Rūpinosi sūnų auklėjimu, išsimokslinimu. Algirdas Lučkauskas, baigęs mokslus, pradėjo dirbtį Kvėdarnos MSV. Sukūrė šeimą, su žmona Dalyte sulaukė dviejų sūnų – Nerijaus ir Luko. Trumpai spėjo pasidžiaugti sūnaus Nerijaus su žmona Vita padovanotu vaikaičiu Martynu.

Rūpinosi ir globojo visus, kuriems reikėjo pagalbos. Žinojo ir pažinojo vyresnius, stengėsi juos surinkti ir atvežti į LPKTS organizuojamus renginius. A. Lučkauskas nuo pat Tremtinio klubo įkūrimo dalyvavo istorinės atminties įamžinimo darbuose. Buvo aktyvus LPKTS Šilalės filialo narys, vienas iš pagrindinių pagalbininkų. Puikiai pažinojo Šilalės rajoną, domėjosi sukilielių, politinių kalinių, tremtiniių, Lietuvos partizanų, ryšininkų, rémėjų ir jų šeimų likimais. Rūpinosi ir aktyviai dirbo, kad visų žuvusiuju už Lietuvos laisvę atminimas būtų įamžintas prisiminimo, paminkliniuose kryžiuose, atminimo lentose. Dalyvavo visuose LPKTS organizuojamuose renginiuose, buvo vienas iš pagrindinių vėliavinešių. Buvo Lietuvos Šaulių sajungos, Lietuvos Laisvės Armijos narys. Amžinojo poilsio atgulė Kvėdarnos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame Algirdo žmoną Dalytę, sūnų Luką, Nerijaus ir Vitos šeimą, visus artimuosius, gimines ir velionį pažinojusiuosius.

Tikimės, kad Algirdo įskiepytas ir paliktas gėris, gyvenimo pavyzdys išliks ne tik šeimos ir artimųjų, bet ir bendražygį, bendraminčių atmintyje.

LPKTS Šilalės filialas

Vilniuje rasta dėžutė su rožančiumi

Birželio 10 d. į Okupacijų ir laisvės kovų muziejų (Aukų g. 2A, Vilnius) buvo atnešta dėžutė su rožančiumi. Dėžutę atnešę žmogus pasakojo, kad ji buvo surasta 2019 metais Vilniuje, teritorijoje tarp Sudervės ir Saltoniškių kapinių. Dėžutės vidinėje pusėje esantis įrašas byloja, kad tai savadarbis politiniam kaliniui priklausęs rožančius. Rožančius supintas iš medvilinių siūlų. Prie jo pritvirtintas metalinis kryželis.

Dėžutės savininką prašome kreiptis į Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus Fondu apskaitos skyriaus vedėją, vyriausiąją fondu saugotoją Nijolę Čekavičiūtę tel. 8 646 41 988.

Skelbimas

Liepos 23 d. (šeštadienį) Varėnos rajono Merkinės seniūnijos Kasčiūnų kaime 15 val. vyks atnaujintos Kazimieraičio-Vanago vadavietės atidarymo iškilmės.

Renginyje bus galimybė išklausyti politikų ir kariuomenės atstovų informacijos apie šių dienų aktualijas. Meninėje renginio programoje žinomi Lietuvos menininkai atlikus partizanų, tremties dainas. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių bendrijos

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RÉMIMO
FONDAS

Neakivaizdinė Krasnojarsko tremtinio Sauliaus Sidaro viešnagė „Sandoros“ progimnazijoje su fotografijų paroda

Aldona TRAŠKINIENĖ

Birželio 13 dienos rytas Šiaulių „Sandoros“ progimnazijoje prasidėjo septintokį atliekama partizanų daina „Jei ne auksinės vasaros, ne mėlynos vosilkos, nebūtume atėję čia, kur slenka dienos pilkos“. Ja prasidėjo integruota dailės, istorijos ir muzikos pamoka, skirta Gedulo ir vilties, okupacijos ir genocido dienų tragiškoms netektims ir pasipriešinimui atminti, kurią 7a klasėje vedė mokytojai: Aldona Traškinienė, Gintautas Urbietis ir Rolanda Kalakauskienė.

Pamoka vyko koridoriuje, tad prie eksponuojamos Sauliaus Sidaro fotografijų parodos „Svarbiausia neužmiršti“, skirtos į Sibirą ištremtų ir ten palaidotų tėvynainių atminimui, prisijungė ir kiti mokyklos mokiniai su mokytojais. Nors paroda eksponuojama jau ne pirmą savaitę, bet tik dabar įvyko gyvasis parodos pristatymas. Anksčiau išsamią informaciją apie parodą mokiniams trijuose laipuose suraše ir kartu su fotografijomis iškabino parodos kuratorė A. Traškinienė, kuri visų sandoriečių vardu nuoširdžiai padėkojo 1941 m. tremtininiui Romualdui Baltučiui už šios parodos pargabenimą, nes be jo pastangų ir rūpesčio šis neakivaizdinis susitikimas nebūtų įvykęs.

S. Sidaras atsiuntė parodai ne tik fotografijas, bet šia proga jo sūnus Antanas per davė Vilniaus Universitetu Šiaulių akademijos Informacijos centrui, kuris renka rezistencijos ir tremties knygų tūkstantinę kolekciją, dvi knygas: Saulius Sidaras „Vis tolstantis horizontas“. Mokytoja padėkojo Informatikos centrui, kuriam pirmiausia buvo pasiūlyta ši paroda, bet kadangi jis dar neturėjo nuolatinį patalpą, skirtą dovanotai Rezistencijos ir tremties knygų kolekcijai bei parodai patalpinti, tai laimė teko ją eksponuoti „Sandoros“ progimnazijoje ir LPKTS Šiaulių filialo pirmininkei Valerijai Jokubauskienei, kuri niekada nepamiršta padovanoti knygų tremties tematika mokyklos bibliotekai.

Pamokos įžangoje istorijos mokytojas G. Urbietis apžvelgė visą tremtinių Lietuvoje diapazoną: nuo caro ištremtų 1863 m. sukilimo dalyvių,

Sovietų sajungos pradėtų 1941 m. birželio 14 dienos masinių trėmimų ir toliau vykusią keletą metų iš eilės tremtinių bei genocidinių veiksmų prieš lietuvių tautą iki šiandieną girdimų Vladimiro Putino, besiskelbian-

kasybos institutą, o nuo aštuoniolikos metų dalyvavo ekspedicijose po Jakutiją, Evenkiją, Tuvą, Mongolią, Sajanų kalnynus ir kt. Paraše daugiau kaip 40 mokslo darbų ir išleido 7 monografijas. Krasnojarske įkūrė dvi

Partizanų dainų atlikėjai su mokytojais. Foto A. Balsytė

čio naujuoju Petru I, grasinančiu žiniučių ir karo veiksmų atgarsiu Ukrainoje. Didžiausią pamokos dalį sudarė parodos pristatymas, nes jis savo vizualine raiška įtaigiausiai veikė čia susirinkusiuosius. Dailės mokytoja A. Traškinienė, remdamasi įvairiaisiais šaltiniais, šiek tiek papasakojo apie parodos autorię, jo nuveiktus darbus: kad augo ūkininkų šeimoje, kurią 1948 m. iš Lietuvos ištremė į Krasnojarsko krašto, Jenisejaus rajono, Jarcevo kaimą, kad suėmimo metu tėvas bandė bėgti, bet buvo nušautas, o motina nuo patirtų išgyvenimų netrukus mirė. Broliui globojant, baigė Kansko kalnakasybos ir geologijos technikumą, o vėliau Irkutsko kalna-

unikalias laboratorijas, įsteigė gemologijos (mokslo, tiriančio brangakmenius) mokslo centrą, sudarė daug geologinių žemėlapių, sukaupė unikalių akmensukų kolekciją, kad yra daugelio tarptautinių simpoziumų dalyvis, geologijos mokslų daktaras, profesorius.

„S. Sidaras paraše kelias knygas tremties ir Sibiro tematika, bet vienas didžiausią dabartinių pomėgių – fotografija. Krasnojarske kartu su žinomu fotomenininku Antanu Sutkumi 2007 m. surengė parodą „Lygumų Lietuva“, o šioje parodoje „Svarbiausia neužmiršti“ pristatomas svarbiausias jo rūpestis ir darbas – sesučių ir brolių tremtinii atminties jamžini-

mas, kapelių tvarkymas“, – tėsė motytoja.

Mokiniai, jau keletą savaičių turėję progą apžiūrinėti ir analizuoti šioje parodoje užkoduotus greitai pastebimus ir giliau esančius simbolius, daliros savo pastebėjimais bei įžvalgomis: „Kiek daug reiškia Stalino ir kitų jo parankinių pasirašytas dokumentas, nulėmės tiek daug visai nekalė žmonių likimų, kančių“, „o kiek daug pasako niekur nevedanti, nutrūkusių bėgių fotografija“, „kiek daug mums liudija palinkę kryžiai su lietuviškais užrašais“ arba „nežinau, ką aš daryčiau jeigu neduok, Dieve, istorija pasikartotų“, o kitas antrina: „o ji, kaip sakė istorijos mokytojas, linkusi kartotis“.

Išsibarsčiusius po koridorių parodos dalyvius suvienijo septintokį giedama dzūkiška partizanų daina „Oi, sakalėli, kur tu skrajoji, gal tėviškėlėn žinias nešioji?“, kurią muzikos mokytojai R. Kalakauskienėi renginio metu pasisiūlė užvesti šalia stovėjės 7a klasės mokinys Andrej Domalevskij bei istorijos mokytojo pasakyti žodžiai, kad „Tėvynė ginti visada reikia ir apginti nuo okupantų tiesiog būtina, net jei reikėtų užmokėti didžiausia savo gyvybės kaina, nes antraip, ko moko netolima mūsų istorija, vis tiek teks ne mažiau kančių ir sielvarto patirti būnant okupuotiemis“.

Grįžus į klasę, visą pertrauką neutrūko mokiniai daliujimasis įspūdžiais ir diskusijos, domintis tremties klausimais, į kuriuos mes, renginio sumanytojai, mielai atsakinėjome, tikėdamiesi, kad tokios pamokos įskiepys mokiniams tikėjimą savo tauta, jos vienybe, padės teisingiau suprasti savo krašto pasipriešinimo istoriją ir leis sėkmingiau testi pradėtus planuoti didesnio masto renginius: akcijas, konferencijas, parodas, viktorinas.

„Sibiro sielos“ – Okupacijų ir laisvės kovų muziejuje

Birželio 15-ąją, Okupacijos ir genocido dieną, Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus Konferencijų salėje atidaryta Čikagoje (JAV) gyvenančio lietuvių kilmės medicinos mokslų daktaro, menininko Audrius Plioplys paroda „Sibiro sielos“. Parodoje dalyvavo Kovo 11-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo Pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis, Kovo 11-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Zigmas Vaišvila, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo generalinis direktorius dr. Arūnas Bubnys.

Parodos atidarymą dainomis praeidė Vilniaus Sietuvos progimnazijos moksleivės, vadovaujančios muzikos mokytojo Jono Pulkausko. Parodos autorius Audrius Plioplys susirinkusiesiems pristatė nuo 2011 m. vykdomą projektą „Vilties galia“, dėl to ir buvo sukurtą parodą „Sibiro sielos“. Šio projekto metu buvo surinkta ir išsaugota daugiau kaip 400 laiškų ir nuotraukų, atsiųstų iš Sibiro į JAV. Šių laiškų turinys ir fotografijos atskleidė tragiškus Sibire atsidiūrusių šeimų likimus.

„Parodoje „Sibiro sielos“ vaizdai susideda iš neuronų profilių, susipyntusiu su mano smegenų magnetinio

Kalba parodos autorius A. Plioplys

rezonanso nuotraukomis ir elektroencefalogramomis. Būtent šie platūs, persidengiantys neuronų tinklai užkoduoja mūsų prisiminimus, įskaitant prisiminimus apie tuos, kurie mums buvo brangūs. Pridedami į Sibirą ištremtųjų portretai, jų ranka rašyti laiškai. Portretų išdėstymas gilesniuose sluoksniuose suteikia jiems miglotą, vaiduoklio išvaizdą. Jei kas nors Jus prisimena po to, kai mirštate, tam tikra prasme esate nemirtingas. Naudodamas savo neuronų modelius ir tinklus, aš stengiuosi suteikti šiemems asmenims nemirtingumo“, – kalbėjo parodos autorius Audrius Plioplys.

Paroda „Sibiro sielos“ Okupacijų ir laisvės kovų muziejaus Konferencijų salėje bus eksponuojama iki 2022 m. spalio 2 d.